

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	18 kor.
Hegyedévre	4
Helyben bárhon átvéve:	
Egész évre	20 kor
Hegyedévre	5
Videkre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor
Hegyedévre	6

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Majelenik minden nap a hétfő és kedd utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszatérítésére magyarázatra nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a kiadóhivatalban intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 3.

Káptalanunk új tagjai.

Szent László káptalanának öröm napja van. Évek óta nem volt teljes a káptalan tagjainak száma. Érdemes tagjai egymás után hunyták szemeiket örök álmura s a tragikus sors egyik káptalani tag kinevezését csak koporsójára tudta letenni.

Az ekként megüresedett kanonoki stallumokat most töltötte be az apostoli király, kiváló, érdemes férfiakkal.

Gróh Ferenc gyulai plébános az egyik, a ki Wolafka örökébe lép. A debreceni plébános nehéz állását Gróh az ő nagy buzgalmával, tudásával és készségével a nagy elődökhöz méltóan fogja betölteni. Nagyváradon jól ismerik ritka buzgóságáról, igaz papi életéről. Gyuláról a hívek szeretete követi Debrecenbe, ahol bizonyos rövid idő alatt meg fogja nyerni híveinek, az egész városnak szeretetét.

Dr Lányi József prelátnak irodalmi stallumra nevezetett ki. Bár idegenből jön ez egyházmegyébe, az előtte járó jó hír szeretetteljes fogadtatásról biztosítja s ismerőssé teszi ismeretlenül is. Ő volt Ferenc

Ferdinánd trónörökös gyermekeinek magyar nevelője s mint ilyen, nagy befolyást gyakorolt a trónörökös családjának magyar szellemére is. Európai műveltségű, aránylag fiatal ember, a kinek neve esetleg a magyar történelemben is szerepet játszhatik . . .

Rövid életrajza a következő:

Dr Lányi József 1868. június 29-én született Németprónán, theologiai tanulmányait a budapesti papnevelőben végezte s 1891-ben szenteltetett áldozórá. Rövid ideig káplánkodott s actuarius volt a beszercebányai püspöki irodában. 1893-ban ugyanitt ceremoniarus és protokolista lett s rá egy évre, 1894-ben elnyerte a kánon-doktori oklevelet. 1895-ben a korponai polgári iskola igazgatójává nevezetett ki. Ezen állásában három évet töltött s buzgó fáradozást fejtett ki az iskola ügyei körül. 1898-ban jánosgyarmati plébános lett, de már egy év múlva a beszercebányai papnöveldeben a lelkiigazgatói teendőket bízott meg. 1900-ban szép kitüntetés érte, amennyiben Ferencz Ferdinánd trónörökös udvarában magyar nyelv tanárrá, házi káplánná és egyben pápai tb. kamarássá nevezetett ki. Előbbi állásában elévülhetlen érdemeket szerzett s a trónörökös szívéhez közelebb hozta a nemzethez. 1902-ben szentszéki ülnökké nevezetett ki, majd 1903-ban a pápai praelátus, protonotarius apostolicus címet, 1905-ben pedig a lekeri javadalmas apátságot nyerte el.

A királyi kézirat mely káptalanunk két régi illustris tagjának dr Belopotoczký Kálmán v. b. t. tanácsos, tábori püspöknek és Fetser Antal segédpüspöknek hozott fokozatos előléptetést, a hivatalos lap mai számában jelent meg s a következőleg hangzik:

Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére a nagyváradai latin szertartású székeskáptalanban dr Belopotoczký Kálmán tábori apostoli helynöknek, középszolnoki főesperesnek a békési, Fetser Antal felszentelt püspöknek, mesterkanonoknak a középszolnoki főesperességre való fokozatos előléptetését jóváhagyva, az ekként megüresedő utolsó előtti mesterkanonokságot, valamint a Szent László királyról nevezett nagyváradai kisprépostságot és az ezzel összekötött debreceni róm. kath. plébánia javadalmát Gróh Ferenc címzetes prépost és gyulai plébánosnak, az utolsó, egyben irodalmi kanonoki széket dr Lányi József pápai praelátusnak és javadalmat lekeri apátnak adományozom.

Kelt Bécsben, 1906. évi szeptember hó 23-án.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Gróf Apponyi Albert s. k.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Aki eltávozott.

— Vannak regények, melyek könyvekig megindítanak bennünket. A hősnő szomorú melancholiája beszövedik a mi hangulatukba, azután vele sirunk, vele panaszzuk az élet keserűségét. Én nagyon fogékony vagyok az ilyen hangulatok iránt. Emlékszem, egy alkalommal, annyira megindított Flaubert érdekes hősnője, hogy napokig nem tértem magamhoz a szomorú levertségből . . . Isten tudja, talán azért, mert magam is hőse voltam valamikor egy meghatározott regénynek: hőse, érzékenyen sujtott hőse egy szerelmi regénynek, amelyben meghalt valaki . . . Valaki, akit az életmenél is jobban szerettem.

A szép hófehér hajú A'Agilet asszony fiom, rózsás arcán a mosolynak és a bánatnak csodás vegyülete futott át gyöngye árnyéként. Mi pedig odahúzódtunk hozzá, a kis szalon fülkájában és a kandalló melegétől, meg a teától kipirult leányarcok kíváncsian, várakozással lesték az érdekes asszony meséjét.

— Az első szerelem története ez, gyerekek. Tízennyolc éves voltam akkor: naiv, isten-

félő, holdat csodáló, virágot csókoló, falun nevelt, csöndes teremtés. A szenvedélyek viharait hirtől sem ismertem. Honnan is? Az öreg Dumas kedves, könnyű regényein kívül másról alig tudtam valamit. Anyám, aki egyetlen gyermekében az egész élethivatását látta, féltve őrzött mindentől, ami csak lehetetlen nyomot is hagyna a lelkemen.

És a véletlen pillanat alatt, minden átmenet nélkül, belesodort a legnagyobb szenvedélybe, amely határtalan boldogsággal kezdődött . . .

Egy novemberi délelőtt kocsi állott meg a kuriánk előtt. Párizsi ur érkezett. Az atyámat kereste. Atyjának régi barátját, akinek lakóhelyére visszaemlékezett most, hogy a vidékre vetődött.

Atyám már öt év óta a földben pihent . . . A látogató megilletődéssel vette a hírt és bucsuzni készült. De anyám tartóztatta.

— Csak nem engedjük utra, anélkül, hogy legalább átmelegednék nálunk!

A vendég pedig elfogadta a meghívást.

Az első pillanattól fogva, hogy megláttam, megnyílt a szívemben valami. Rendkívül szép ember volt, típusa a gascogneinek: magas, napbarnított, genialitásra valló éles orrvo-

nallal és izzóan tekete, beszédes, ragyogó szempárral. Édes Istenem, milyen kevés is kell ahoz, hogy a leány szíve szikrát fogjon! Léon pedig mindenképpen az a férfi volt, akit szeretni lehet.

Léon Martinet, ez volt a neve. Huszonhét éves, előkelő családi összeköttetéssel dicsekvő hivatalnok a belügyminisztériumnak. Hatalmas kerrier kínálkozott a fiatal embernek, akiben a szellem és a tudás egyaránt kiváló volt.

— Lássá, madame — mondta hálás mosollyal — ezt a néhány órát nem feledem el soha. Mi, akik Párizs hazug, illatos khaoszában élünk, mi, akik annyi szalon parkettjén koptatjuk a cipőnköt és a szívünket — mi nem is tudjuk, hogy az igazi élet milyen? És most ebben a békés, napsütötte fészekben megismerem azt. Nagyon hálás vagyok ezért, asszonyom, mert érzem, hogy újra föléledt bennem az, amit már régen kialudottnak hittem: a poézis.

De még milyen hálás voltam én a véletlen iránt, amely ilyen páratlanul kedves vendéget hozott nekünk! Anyám és én szinte csüggtünk a szaván, amikor mesélt nekünk, — mesélt, csodaszép szóval, lebilincselő kedves-

PFÄFF KÁLMÁN

ajánlani m gbizható minőségű kalap különlegességeket izléses új formákban

Szigoruan szabott árak mellett.



A csanádmezei darabantok szennyese. Makóról jelentik, hogy Csanádmezeinek mai második napi közgyűlésére is jutott egykori darabant tisztviselőinek a dolgából. Barna Sándor volt árvaszéki ülnök foglalkoztatta a törvényhatóságot, aki mint Cseresnyés által helyettesített árvaszéki elnök 400 korona utiátalányt vett fel, még pedig nagyon különös módon. Az időközben megindított vizsgálat ugyanis azt derítette ki, hogy azt az összeget még csak az akkori helyettes alispán se utalványozta ki, hanem a makói pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség akkori főnöke Jongovics Döme számtanácsos, a darabantok jobbkeze, szóbelileg utasította egyik tisztviselőjét, hogy Barnának utalványozza és fizesse ki a 400 koronát. A törvényhatóság kimondta, hogy a jogtalanul felvett összeget visszapereli, a felelősséget a számvevőségre is kimondta, egykori főnökét pedig, kit időközben helyeztek át, feljelentette a pénzügyminiszternél.

Az igazságügyminiszteriumból. Polónyi Géza igazságügyminiszter ma délelőtt több hírlapíróval beszélgetett az igazságügyminiszterium legközelebbi feladatairól és terveiről. A kereskedelmi és váltótörvényszék megszüntetésére nézve kijelentette, hogy ez nem az ő terve s azt megtenni nem is szándéka. A kérdést még az előző kormányok vetették föl s a maga részéről egyáltalában nem sietteti. A kérdést illetőleg úgy a kereskedelmi kamarákkal, mint a kereskedői körökkel előbb a külföldön és idehaza is tárgyalásokat kíván folytatni és azután ehhez képest fog intézkedni. Legsürgősebb feladatnak tekinti a miniszter a kuriai bíraskodásról szóló törvény revízióját, illetőleg az új törvény megalkotását, miután a régi 1908-ban hatályát veszti. E tárgyban már jövő héten ankét ül össze s körülbelül két hét múlva az új törvénytervezet a nyilvánosság elé kerül — Felelte sürgős feladat a polgári perrendtartás megalkotása, amelyet olyan régen sürget már a jogászvilág. Ezt mielőbb tető alá hozza. — Tervben van még a büntetőtörvénykönyv revíziója is, de ez távolabb eső idő kérdése.

séggel, abból a hazugnak mondott tarka világból, amely az ő Párizsa volt. És milyen szomorúan szoritotta meg a kezemet, amikor az illendőség távozásra készlette; — én edig azon az estén, álmatlan éjszakámon, először tanultam meg sirni olyan könyeket, amelyek mások, mint amikor a jó anya apró dorgálására csillan meg a szemünk.

De Léon visszatért! . . . Három nap sem mult el, ismét ott volt nálunk. A környékbeli hivatalos működése juttatta neki az alkalmat, hogy házunkat fölkeresse. És azután eljött újra, meg újra, végre naponta.

Egy este pedig én odasimultam jó anyám vállára és megsugtam neki zokogva, hogy mi ketten — Léon és én — szeretjük egymást.

— Fiam, a sorsodba nem avatkozom — felelte anyám. — Ha szereted, fogadd el férjedül. Én imádkozni fogok, hogy boldogok legyetek.

Az eljegyzésünk hírét a párizsi lapok is közölték és én kimondhatatlanul büszke voltam, amikor a nevemet az övé mellett olvastam. Mátkaságom olyan volt, mint a legszebb álom: hajnalodást jelentett ez az én szürke, mindennapi életemben.

Léon minden két hétben lerándult hozzánk Párizsból, mert akkor már vissza kellett térnie a miniszteriumba. Valahányszor jött, mindig ajándékkal megrakottan érkezett, pedig hát én csak őt vártam, csak neki örültem.

Eigner Ede és Társa

különlegességek áruhaza

== Nagyvárud, Bémer-tér. ==

Politikai hírek.

A király Budapestre jön.

Fővárosi tudósítónk megbízható forrásból vett értesülése szerint végre megállapodott dollog, hogy a király ez év november havában Budapestre jön. A király magyarországi tartózkodása teljes hat hétre fog terjedni. Otelsége a november második felében a magyar Fővárosban összeülő delegációkat november hó 27-én személyesen fogja trónbeszéddel megnyitni. Udvari ünnepek azonban a delegációknak adott udvari ebéd kivételével a király egész itt tartózkodása alatt nem lesznek a budavári kir. palotában. A király itt léte alatt néhány napot Gödöllőn is szándékozik eltölteni.

A delegáció.

Most már egészen bizonyos, hogy a delegációk ülése november hónap második felében lesz, Budapesten, a magyar fővárosban. A delegációk tanácskozásait — mint már említettük — őfelsége személyesen fogja megnyitni. Értesülésünk szerint a magyar delegátusokat e tanácskozásokra úgy a főrendiház, mint a képviselőház ujonnan fogja megválasztani. Így írja elő ezt a magyar törvény, melyet a kormány respektál.

Bonyodalom a katonai követelések körül.

Beavatott forrásból arról értesülünk, hogy a katonai követelések tekintetében a hadügyi kormány közötti lényegs differenciák vannak, melyeknek kiegyenlítése se a közös miniszteri értekezleten, se a hétfői budapesti miniszteri tanácson nem sikerült.

A magyar kormány ugyanis Pittreich katonai követeléseit határozottan sokalja és az az álláspontja, hogy az átmeneti idő alatt a paktum szerint a katonai terheket — főképp pedig a létszámot — emelni nem lehet.

Két egész hónapon át tartott ez s közeledd az esküvőnk napja. És szombaton, amikor Léonnak meg kellett volna érkeznie, mint rendszeren — a vonat nélküle jött. Anyámmal együtt vártam, néztem, kerestük az utasok között; de a vonat tovább indult és Léon nem volt sehhol. A sírás fojtogatta a lelkemet, de a remény vigasztalt:

— Bizonyosan nem jöhetett ma. Talán lekészt. Holnap reggel okvetetlenül megjön.

De reggel sem jött. — Nem jött soha . . .

A hírlapokból tudtam meg, hogy párizsi legénylakásán fegyvert emelt maga ellen egy ur, akinak Léon Martinet volt a neve. Egyike volt azoknak a gyanus egzisztenciáknak, akik a klubok kártyaasztalai körül láthatók, de akiknek senki sem ismeri a foglalkozását . . .

Számomra csak két sort hagyott:

— Bocsásson meg, hogy szeretni mertem. Nem voltam méltó önhöz . . . én nem akarom, hogy ezt a nevet, az enyémet, ön felvegye.

Ma is csodálom — tejezte be a történetét d'Agilet asszony — hogy akkor nem követtem a szerelmesemet azon az uton, amelyen ő távozott. De annyi bizonyos, hogy soha sem illetem szemrehányással a szegényt. Nem, nem; megértettem, hogy az élete utolsó pillanatában volt az, amikor a legigazabban szeretett.

François de Rive.

Ezek a differenciák most élénken foglalkoztatják a kormányt, annál is inkább, mint-hogy a legnagyobb kormánytámogató párt, a függetlenségi párt nem hajlandó az újabb katonai követeléseket megszavazni.

A helyzet nehézségeit jellemzi az a körülmény is, hogy holnap, csütörtökön ismét minisztertanács lesz.

Beck lemondott.

A delegációkról lévén szó, nem érdektelen fővárosi tudósítónktól nyert az az értesülésünk, hogy Beck Frigyes báró, a vezérkar főnöke, beadta lemondását a királynak. Beck lemondásáról csak a napokban volt szó e lapok hasábjain is és állítólagos okul azok a differenciák szerepelnének, melyek a legutóbbi dalmáciai hadgyakorlatokon közte és a trónörökös között felmerültek, aki a hadgyakorlatokon a hadvezetőség több intézkedése ellen kifogást tett volna.

E differenciák hírét nincs módunkban ellenőrizni, azonban aligha tulajdoníthatunk nekik sok hitelt, Beck lemondása első hírére ugyanis a sajtóban forgalomba jött kombinációk a vezérkari főnök utódját Pittreich közös hadügyminiszterben vélték szemlélni, holott a dalmáciai hadgyakorlatokon a trónörökös és a hadvezetőség közt állítólag felmerült differenciákról szóló híreink szerint Pittreich hadügyminiszter szintén Beck álláspontját támogatta a trónörökössel szemben. Az ellentmondás tehát mindenestre szembeötöl és alig engedi meg Beck lemondása oka gyanánt azt a konfliktust, mely a dalmáciai hadgyakorlatokon állítólag felmerült. Ha fővárosi tudósítónk jól értesült, a király Beck vezérkari főnök lemondását elfogadta.

A képviselőház munkarendje.

A képviselőház a jövő héten újra munkához lát. Első sorban a kereskedelmi miniszter két törvényjavaslatát fogja tárgyalni a munkásbiztosításról és a szabad hajózásról. Októberben az 1907. évi költségvetés tárgyalására alig kerül sor, mert ezt megelőzőleg a kormány más javaslatokat fog betervezni. Ennek tárgyalása a politikai körök eddigi vélekedése szerint november első felében indul meg a Házban, megszakasztja a közbeeső delegáció, mely után a költségvetés tárgyalását folytatni fogják. Híre van annak is, hogy a kormány 3—4 hónapos indennitást kér. A miniszteriumban pedig egész sereg javaslat készül, melyekkel a kormány a jövő év elején óhajta foglalkoztatni a Házat.

A szegénytörvény eltörlése.

Ismételten szó volt róla pártkörökben, hogy a Rákóczy emléket megőrző törvényt a Corpus iurisból töröltetik. A függetlenségi pártban most a tejedelem hamvai hazahozatala alkalmából ezt ismét felvetették. A kérdés felől megfogják interpellálni Kossuth Ferencet, a legközelebb a párt egyik értekezletén. Mint értesülünk Kossuth a pártnak legközelebb be fogja jelenteni, hogy a kormány a szegénytörvény eltörlése érdekében már sikeresen megtette illetékes helyen a lépéseket.

Kobrak ipők

egyedüli raktára!

Nagy v. ú. zték női- férfi- és gyermek cipőkben a legelegánsabb és legjobb kivitelben.

Szolíd kiszolgálás!

1752. Szabottárak!

Vidéki és helybeli telefon 695 szám.

A szerb vámháboru.

A monarchia külügyi politikájának egyik bénító nyüge a szerb vámkérdés ismét magára terelte a közfigyelmet. Mióta a monarchia külügyi kormánya a napokban, mint megirtuk Löwenthal követségi tanácsos által a szerb kormánynak átadta azt a jegyzéket, melyet a szerb kormánynak a kereskedelmi és vámszerződés tárgyában a tárgyalások megindítását sürgető, jegyzékére válaszul adott, azóta a sajtó élénken foglalkozik és állandóan napirenden tartja a kérdést. Találgatások, kombinációk, kalandos hírek szaporán váltakoznak a kérdés körül. A. M. E. már tudni véli, hogy Bécsben és különösen a külügyi hivatalban lángot okádnak mert a kis Szerbia dacolni mer a nagy Ausztriával és nemcsak nem akarja megrendelni a rossz Skoda-ágyukat, hanem máris megvette a maga ágyuszükségletét Franciaországban. Most már a kudarc maszkirozására újabb jegyzéket küld Szerbia nyakára, melyekben követeli, hogy Szerbia évtizedekre kösse le magát az osztrák iparnak. Szerbia pedig ezekre a jegyzékekre sem hederit és belemegy a legkiméletlenebb vámháboruba.

A külügyi hivatal azonban még messzebb akar menni. Ha a vámháboru nem bizonyul elég kényszernek, fegyveres erővel meg akarja szállani Szerbiát.

Az okkupációt két oldalról kezdené. A Dunán Belgrád felől és Hercegovinából Novibazáron át, melyet még a berlini szerződés értelmében elfoglalna.

A. M. E. persze ezt nagy bajnak tekinti, mert jó szimatja azt is kikutatta, hogy Olaszország, mely roppant féltékeny szemmel őrzi Ausztria minden mozdulatát az Adria mentén, noha szövetséges, mégis casus bellinek tekinté Ausztria előnyomulását a Balkánon. A szerb viszály mögött tehát az olasz háboru veszedelme is fenyeget és ezzel a Ballplatzon egész komolyan számolnak, sőt erre az eshetőségre akarnak elméletileg és gyakorlatilag felkészülni.

Ezeket a kalandos híreket a M. E. egy bécsi alkalmi tudósítója szállítja, aki azt is tudni véli, hogy Wekerle Sándor akkortájt, mikor a magyar lapok szerint Dánoson volt, voltaképpen titkon Bécsben járt s ott a kulisz-szák mögött kétségbeesett harcot folytatott a közös kormánynak e kalandos terve ellen. Wekerle Bécsben töltött idejének jó része az e terv felett folyó civódásokkal telnek el és miként a M. E. alkalmi tudósítója magát kifejzi, »éppenséggel nem lehetetlen, hogy a terv előzményei között ott lesz a magyar kormányválság is.«

A M. E. e hiedelmeivel homlokegyenest ellenkező irányba tereli élénk fantáziáját egy másik fővárosi estilap, mely a szerb vámvisszályról így ír:

Az a mindjobban elmérgesedő konfliktus, amely az osztrák-magyar monarchia és Szerbia között hónapok óta huzódik, végre befejezést nyert.

Goluchowski külügyminiszter, tudvalevőleg azt követelte a szerb kormánytól, hogy ágyúit az osztrák Skoda-gyárban csináltassa, mert ha ezt tenni vonakodik, a kereskedelmi szerződés megkötésénél el megtorlással.

Szerbia dacolt egy darabig és tette, hogy a határt elzárja a monarchia. Ez azonban annyira sértette a kis ország gazdasági érdekeit, hogy nem bírta sokáig.

Pasics miniszterelnök tegnap értesítette a bécsi külügyminiszteriumot, hogy az ágyuk megrendelésére vonatkozó közvetítést hajlandó teljesíteni. Nevezetesen hajlandó a szerb kormány arra, hogy a hegyi ágyukat Skodánál csináltatja, míg a mezei ágyukat Franciaországban rendeli meg.

Igen előkelő személyiségek jártak közbe a külügyminiszternél, hogy Pacicsnak ezt az ajánlatát elfogadják. Ma azonban még nem bizonyos, elfogadják-e az ajánlatot, vagy sem. Különben a kérdésnek illetlen való megoldását Németország sem nézné tétlenül, mert a szerb ágyu bizottság úgy döntött, hogy az ágyukat a német Krupp-gyárban kell megrendelni.

Hogy a Krupp-gyár teljesen elessen a megrendeléstől, azt Németország nem fogja nyugodtan tűnni.

Pasics most a belgrádi sajtóban hangulatot csinál a német ágyuk ellen s arra törekszik, hogy úgy a monarchiát, mint Németországot fait accompli elé állítsa.

Mindezekkel szemben fővárosi tudósítónk telefonjelentése csak arról szól, hogy a külügyi kormányunk legutóbbi jegyzékére adandó válasz felől a szerb kormány még nem döntött ugyan, de annyit elárult, hogy a jegyzék feltevéit el nem fogadja, újabb engedményeket tenni nem hajlandó. S így a szerződés nélküli viszony a két állam között tovább is változatlanul fenn fog állani, s a vámháboru hamaros megszűnésére egyelőre kilátás nincs.

Előfizetési felhívás.

Uj évnegyed küszöbén állunk. Tizenkét esztendő múltunk folyamán a fejünk fölött elsuhant éveknek soha egyetlen egy szakát sem köszöntöttük annyira bizalomteljesen s a becsületes küzdelem munkasikerének oly erősítő öntudatával, mint ezt a mostani évnegyedet. A pozitív alkotások korszaka következett el a liberális éra jogfeladó kormányzata után. Az alkotó munka sikerében osztozni kell Magyarországnak keresztény közvéleményének is.

A nemzetek sorsát intéző Gondviselés, a magyarok Istene próbára tette a mi hűségünket s most a megaláztatások után lélekben megjutalmazta mindazokat, a kik a közélet különböző csatáiban megállták helyüket. Mi tollal küzdöttünk s hogy jó harcot harcoltunk nemcsak közönségünk ragaszkodása s kivált az ujkorszak örömapjaiban megnyilatkozó szimpátiája igazolja, hanem a közéletnek, főként a keresztény megújulás veszélyes munkálkodásával előkészített hatalmas etikai nivó emelkedése első sorban. A mi zászlónkat lobogtatják. ma a közélet méltó, igazi vezérei s akik a fórumon dominálnak, azokat az elveket hirdetik a melyekért a mi sajtónk munkáit valaha tömlőre vetették az igazság hóhérai.

Változott az idők járása. Mi azonban a régiak vagyunk. Lapunk csonkítatlan egészében az, ami tizenegy esztendőn keresztül volt. Valljuk, amit *Prohászka* Ottokár székesfejérvári püspök ajkáról is hallottunk legutóbb, hogy nekünk a sajtó nem üzérkedő vállalkozás, hanem élethivatás. És ezt a fenkölt missiót lelkünk egész idealizmusával; legjobb erőnkhez képest, tollunk minden becsületes iparkodásával, következetesen betölteni igyekszünk.

Ideátunk az erkölcsileg és vagyoniilag erős, hatalmas keresztény Magyarország.

Zászlónk a Máriás lobogó, rajta a kereszt s a keresztben tulipánkoszoru.

Fegyvereink a régiak. Nyílt sisakkal küzdünk, a *tisztességes harc modorában*. Szenzációkat nem hajhászunk. Pletykákban nem utazunk. Személykultuszt nem üzünk. Sem mások győnéiből hasznot nem huzunk. Elszánt harcunkban joggal számítunk a becsületes, hithű hazafias katolikus társadalom *szellemi és anyagi támogatására*.

Felhívjuk előfizetőink figyelmét ehelyütt is arra a kedves meglepetésre, melyben a Tiszántul Naptárával lapunk minden előfizetőjét karácsonyra részesíteni fogjuk, még azokat is akik csak most az utolsó évnegyedben lépnek előfizetőink sorába. A Tiszántul Naptára nemes és kedves szórakozást fog nyújtani szépirodalmi részében előfizetőinknek, hasznos tájékoztató lesz és összefoglaló tárgyilagos történetét adja az 1906-ik év mozgalmainak és eseményeinek.

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatását, az előfizetési pénzeknek, valamint az esetleges hátralékok beküldését.

Előfizetési árak:

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

A TISZÁNTÚL

szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

A Kossuth-szobor felállítása.

A Nagyváradon felállítandó Kossuth-szoborra társadalmi uton mintegy 10,000 koronára gyűlt össze, azonkívül Nagyvárad város törvényhatósága is elhatározta, hogy szerény anyagi viszonyai dacára, évenként 4000 koronát vesz fel a költségvetésbe a szobor-alap javára. Tegnap dr. *Dóri* Ferenc törvényhatósági bizottsági tag indítványt adott be a törvényhatósághoz, hogy a város vegyen fel a 4000 koronának megfelelő kölcsönt s abból mielőbb létesítse a Kossuth-szobrot Nagyváradon. Az indítvány a következő:

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Magyarország népe ez évben is több helyen állított szobrot apjának Kossuth Lajosnak. Minden magyar ember érzi, tudja, hogy nem szabad szeretett hazánk területén egyetlen egy falunak, községnek, városnak lenni, mely Kossuth Lajos szerényebb, vagy díszesebb képmását nélkülözze.

Nagyvárad város közönsége is áthatva ezen szent, hazafias köteleiségtől, évi 4000 koronát szavazott meg egy Kossuth Lajos szoborra.

Nagy áldozat a város részéről tagadhatatlanul, de mikor növekedne ezen összeg annyira, hogy egy Kossuth Lajos nagyságához méltó szobor létesíthető legyen. Alig 15—20 év előtt.

Ez sok idő!

A szobornak előbb kell megteremtődni! Mődje nem nehéz, sőt nagyobb áldozattal sem jár.

A város által megszavazott évi 4000 koronánál 70 ezer koronának a törlesztés-

tési kamatja. Ha tehát a város a megszavazott 4000 korona terhére kölcsönképen felveszi a megfelelő tőkét, azonnal 70 ezer kor. áll rendelkezésére e célra.

Ehhez hozzáadva a dr. Adorján Emil elnöke alatt működő Kossuth Lajos szobor gyűjtő bizottságnál eddig begyűlt cca 10 ezer koronát, már 80 ezer koronára növekedik a szoboralap. Minden optimizmus nélkül feltehető, hogy míg a szobor elkészítés és felállításra kerül, még vagy 20 ezer korona lesz előteremthető — és ezer teljesen reális számitás alapján a szobor céljára 100 ezer korona állna a város rendelkezésére. Ilyen összeggel Nagyvárad hazafias közönsége egy hozzá és Kossuth Lajoshoz méltó szoborművet létesíthet.

Indítványozom tehát: 1. Mondja ki a tevékenységi bizottság, hogy az általa a Kossuth Lajos szobormű céljaira megszavazott évi 4000 kor. terhére 70 ezer kor. kölcsönt vesz fel;

2. hogy a határozat kormányhatósági jóváhagyás után haladéktalanul a Kossuth Lajos szobormű létesítése körül szükséges előkészületeket megteszi.

Dr. Dóri Ferenc
tvh. b. tag.

* **A király nevenapja.** Hivatalos ünnep van ma. Ő felsége, a magyar király nevenapja. Ez alkalomból városunk középületeire kitzűttek a nemzeti szín lobogót. Ma délelőtt 9 órakor a székesegyházban ünnepélyes nagy mise lesz, melyen résztvesznek a város egyházi, katonai és polgári hatóságai, a testületek és iskolák.

* **Kinevezés.** Glac Antal főispán dr. Buganovits Rudolf közigazgatási gyakornok helyett, mivel most katonai szolgálatra fog bevonulni Bessán Cornélt nevezte ki díjtalan közigazgatási gyakornokká. Ugyancsak díjtalan közigazgatási gyakornokká lett kinevezve Podhracský Ferenc ügyvéd jelölt is.

* **Október 6.** A nagyvárad 48-as párt és a népkör az aradi vértanúk kivégeztetésének szomorú évfordulóját a következő program szerint fogja megünnepelni: Október 6-án, szombaton délelőtt 9 órakor, a kör és párt tagjai testületileg jelennek meg a Szent-László templomban tartandó gyászmisén. Október 7-én, vasárnap délután 4 órakor a kör helyiségében emlékünnepele lesz, a következő sorrenddel: 1. Elnöki megnyitó. Tartja dr. Adorján Emil h. elnök. 2. Ünnepi méltató beszéd. Tartja Szokoly Tamás országgy. képviselő. 3. Alkalmi szavalt. A kör és párt tagjait ez uton kéri az elnökség, hogy a kegyeletes ünnepeken minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek. — A nagyvárad premontrai főgimnázium »Eötvös« önképző köre is megünnepeli a vértanúk emlékét. Október 6-án diszülést tart a következő műsorral: 1. Elnöki megnyitó. Tartja Brenner Oszkár ifjusági elnök. 2. Az aradi tizenhárom... Tóth Kálmántól. Szaválja Grósz Andor VII. o. t. 3. Ünnepi beszéd. Tartja Stolcz Dániel VIII. o. t. 4. Tizenhárom. Ábrányi Emiltől. Szaválja Révész László VII. o. t.

* **Esperesi gyűlés.** A nagyvárad esperesi kerület papsága tegnap délelőtt tartotta őszi gyűlését az újvárosi plébánián. A gyűlésen részt vettek: Dr. Vucskics Gyula esperes, Gabriely Lajos sz. széki ülnök, Imrik S. Zoltán, Richter Jenő Hamernyik Sándor plébánosok, Makucz Ernő, Halász Gyula, Serly Viktor, P. Garay Sándor, Szabó Ferencz, Mellau István, hitoktatók, Besser Hugó, dr. Knecht János és dr. Pataky Arnold káplánok. A gyűlést szent mise előzte meg a Szt. László-templomban. Majd a plébániára vonultak, hol az új esperes megnyitotta a gyűlést s bemutatta esperesi

kinevezési okmányát. Örömmel üdvözölték az egyházmegyébe visszatért főpásztort s jegyzőkönyvbe ígtatták a kerületi tagok közt fél év óta történt távozásokat. Az egyházi és iskolai ügyek kapcsán meghányták-vetették az új népiskolai tervet és az új katekizmus ügyét. Azután dr. Knecht János tartott előadást a hit-elemzésnek egyik nehéz kérdéséről, az isteni kegyelemnek a gyermekekkel való megismeretetéséről. Végül elhatározták, hogy lépéseket tesznek a keresztény felebaráti szeretet egyik legszebb, legaldásosabb intézményének a *Szt. Vince egyesületnek* Nagyváradon leendő megalakítása iránt.

* **A király a Burgban** Bécsből jelentik: A király ma délelőtt a Burgba érkezett, ahol a spanyol katonai attasé és az argentinai tengerészeti attasé fogadta.

* **Vadászatok a trónörökös birtokán.** Máramarosszigetről írják: Ferencz Ferdinánd trónörökös november közepén érkezik Gyertyánligetre, vadászkastélyába. A főhercegnek oroszországi vendégei is lesznek a vadászon.

* **A megyei közigazgatási bizottság ülése.** Tegnap délelőtt tartotta meg Biharvármegye közigazgatási bizottsága október havi rendes ülését. Az ülésen Glac Antal főispán elnöke alatt jelen voltak: Fetszer Antal, Miskolcay Arpád, Keszthelyi Zoltán, Balogh Elemér, Jancsó Károly, Szunyogh István, Wallner Ödön, dr. Virágh Béla, Hraniczky Károly, Varró Domokos, Vasady Lajos Eröss Rezső, Czifra Gerő, dr. Móritz Ernő, Beöthy László, Markovits Károly, Hegyesi Márton, Zigre Miklós. Az alispán múlt havi jelentését, mely a folyó ügyeket tárgyalta, követte a főorvos jelentése e szerint az elmúlt hóban a közegészség kielégítő volt. Majd az árvászeki elnök terjesztette elő jelentését. A jelentés szerint az árvászekhez érkezett 48530 ügydarabból ez ideig 2200 drb van még elintézetlenül. Ezt követte a tanfelügyelő jelentése az oláhhorogói iskola ügyében. Ott ugyanis a község telekezeti iskolát akar felállítani. Erre vonatkozólag a tanfelügyelő indítványozza, hogy a felekezeti iskola helyett a községben községi iskola állítassék fel. Az indítványt egyhangulag elfogadták. E határozat után a tanfelügyelő előterjesztette, hogy 150 kulturális alap van ellenőrzés nélkül a megye különböző helyein és kéri hogy a bizottság tegye meg a megfelelő lépéseket, hogy az alapok kellőleg rendeztessenek. Ez indítvány ellen Fetszer Antal felszentelt püspök szólalt fel, hogy a bizottság beavatkozása ez ügybe szabályellenes, mivel az egyház jogait sérti. Legfeljebb a törvényhatóságot tartja jogosultnak arra, hogy az alapok ügyébe beavatkozzék. Hegyesi Márton vitatta, hogy van-e vagy nincs semmi joga a bizottságnak beavatkozásra, majd Virágh Béla dr. szólalt fel és vitatta, hogy igenis van joga a beavatkozásra. A vitás ügyben Zigre Miklós azon javaslatot tette, hogy az ügybe csak akkor avatkozzék bele a bizottság, ha a miniszter azt kívánja fogja. Ez után az ülés 12 órakor véget ért.

* **Ellopott mozgósítási terv.** Münchenből jelentik, hogy néhány nappal ezelőtt az ingolstadtai várból elloptak egy mozgósítási tervet. A vizsgálat kiderítette, hogy a tolvaj a 3-ik utász zászlóaljnak egy egy éves önkéntese volt, aki a tervet egy hármasszövetségi hatalomnak, valószínűleg Olaszországnak adta el. Az önkéntes megvallotta tettét.

* **A preszákai templom.** Preszákai községében a vallási alap költségére a görög katolikusok templomot akarnak építeni. A faluban azonban nincs oly magános telek, ahová a templomot fel lehetne építeni. Egyedül a községnek van nagyobb szabad telke, mely alkalmas lenne a templom felépítésére. A képviselőtestület ez ügyben határozatot hozott, mely szerint a telket mintegy 200 négyszögöl

területtel díjtalanul bocsájt át az egyháznak. A képviselőtestület e határozatát Radu Demeter püspök most terjesztette be az alispánhoz jóváhagyás kieszközölése végett.

* **A városi tisztviselők fizetésrendezése.** Nagyvárad város tisztviselőinek fizetésrendezése, bármennyire égető is ennek a kérdésnek a megoldása, nagyon nehezen halad előre. A szegény tisztviselők, akik a silány díjazásból csak nyomorognak s a mérhetlen drágaság miatt jórészen a legkétségbeesettebb állapotban vannak, reménykednek s amint telik az idő s közeledik év vége, ezen reményük is mint alább száll. A törvényhatóság tudvalevőleg elfogadta a fizetés felemelést s az most a belügyminiszternél van. Mint halljuk, a miniszter jóváhagyta már, némi változtatással a fizetésemelést. Azonban most nagy zavar van a fedezetre nézve. A felemelt összeg egy részének fedezetéül a főszámvevő azon többletbevételt jelölte meg, ami a felemelt köveztvám díjtételekből várható. — A kereskedelmi miniszter ám a felemelt vámdíjtételeket nem hagyta jóvá, sőt még annál tovább is ment. Eddig, bár ideiglenes engedély alapján, a köveztvámbevétel egy részét a város a házipénztár javára fordíthatta, amit most a miniszter nem engedélyezett. Továbbá kifogásolja a keresk. miniszter, hogy az utcai járdák az utadóalapról építtessenek, hanem csupán a kocsit utstetek építhetők az utadó alap terhére. Ez a dolog nagyon is mélyen érinti a városi pénztárt. A városi tisztviselők fizetésrendezését azonban ez a kellemetlen dolog nem szoríthatja háttérbe, mert a városnak erkölcsi kötelessége, hogy tisztviselőit megmentsse a nyomortól.

* **35 kivándorlási engedély egy napon.** Biharvármegyéhez tegnap 35 kivándorlási engedély, illetve utlevél iránti kérelem érkezett. E nagyszámu kérelem kettő kivételével az érmihályfalvai járásból érkezett, honnan az utóbbi időben szintén tömegesen vándorolnak Amerikába.

* **Kecskemét Rákóczyért.** Kecskemétről jelentik: A tanács föl fog irni a miniszteriumba, hogy a drága hamvakat hozó vonat Kecskeméten is álljon meg. Kada polgármester egyuttal előterjesztette az ünnep tervezetet. Az előterjesztés szerint a gyász közgyűlés a legelső és Kecskeméten felállítandó Rákóczy-szoborra pályázatot ír ki, mely célra már százezer korona van együtt.

* **Diszes esküvő.** Tegnap, szerdán délután nagy diszszel, és magyaros keretben tartotta esküvőjét néhai Szunyogh Péter volt alispán fia: Szunyogh Albert magyar királyi honvédhuszárhadnagy városunk egyik ünnepele szépségével: Miskolcay Irmával, Miskolcay Barnabás kir. közjegyző leányával. Az esküvőn Nagyvárad előkelősége nagy számmal volt jelen. A vendégek az esküvő után Miskolcay Barna szőlőjében gazdag nászlakomára gyűltek össze.

* **Lueger lábajja.** Bécsből jelentik, hogy Lueger polgármester lábajjában megbetegedett s hogy néhány napig ágyában lesz kénytelen maradni. A polgármesterhez közel álló körökben azt beszélik, hogy Lueger csak az angol vendégek elutazása után »fog tudni« talpra állani.

* **Halálozás.** Részvétellel értesülünk, hogy Gáll Károly m. kir. pénzügyigazgatósági segéd iktató, volt 48-iki honvéd, élete 81. évében tegnap elhunyt. Temetése holnap, október 5-én délután 4 órakor lesz az e hunyt vízvezeték-utcai lakásáról.

*** Az utak kövezése.** A kereskedelmi miniszter tegnap körrendeletet bocsájtott ki minden vármegye törvényhatóságához az utak kövezéséhez szükséges kavics szállítása tárgyában. A miniszter gazdasági szempontból elrendelte, hogy az eddig vonatonként legalább 300 tonnánál fizetett összeg ezután vonatonként legalább 400 tonnánál fizetessék szállítási költségül. Továbbá felhívta a törvényhatóságot, hogy olyan kövezési programot készítsen, mely szerint a szállítás január—július időszakában történjék, nehogy később a mezőgazdasági termények szállításánál e miatt zavar támadjon. A kavics lerakására a megye köteles minden állomás közelében lerakódó helyet készíteni, mivel az legtöbb állomáson ez ideig még nincs és e miatt igen sok kellemetlensége is volt a vasuti személyzetnek.

*** Orgyilkosság.** Temesvárról szenzációs orgyilkosság hírére vesszük: Tegnap este Temesvár közvetlen közelében, Zsulán Mihály 38 éves mehalai fakereskedőt, aki a Temesvártól alig néhány kilométernyire fekvő Mehála községbe akart haza menni, lesből lelőtték. A gyilkos 3-szor lőtt rája, a golyó fején és szívében ment keresztül. Az utvonalon, ahol a gyilkosság történt, épen az esti órákban sok ember jár. A temesvári rendőrség széleskörű intézkedést tett, a gyilkosok kézrekerítése dolgában.

*** A tisztviselők lakástulajdonosi ügye Budapesten.** A budapesti nagy lakásdrágaság ügye, melynek nyomozó hatását első sorban a fix fizetéssel bíró tisztviselők érzik, foglalkoztatta tegnap az Országos Tisztviselő Szövetség választmányát. A lakáskérdés fontos ügyéhez először dr. Gerecsé Péter főreáliskolai tanár szólott és előadta, hogy nézete szerint új tisztviselői telep létesítendő, melyre a Budapest közvetlen szomszédságában lévő Széchenyi-telep a legalkalmasabb. Ezután dr. Dános Árpád főtitkár terjesztette elő a lakáskérdés megoldására vonatkozó javaslatát. Előterjesztette a berlini és a drezdai tisztviselői csoportok szervezetét, mely azon egészséges alapeszmén nyugszik, hogy a vállalkozói nyereséget és a nagyobb tőkének magasabb kamatozási igényét elkerülve, maguk a tisztviselők építik Szövetségük protektorátusába alatt a házakat. Előadta a főtitkár, hogy a vonatkozó külföldi minták alapján egyes telkekre nézve építészekkel pontos tervezeteket készített, melyek szerint 16—16 tag tulajdonát képezné egy-egy háromemeletes ház, melynek költségeihez a pontosan megejtett számítás szerint a lakások fekvéséhez képest kétezer háromezer koronával járulnának hozzá a tulajdonosok. A ház telekkönyvi tulajdonát képezné az illető tagoknak, akik az amortizációs kölcsönön kívül a lakásért lakbért fizetni természetesen nem tartoznának. Az amortizáció egy-két szobás lakásra az építész által eszközölt számítás szerint kétszázötven koronát tenne ki. A tisztviselő tehát, aki kétezer korona felett rendelkezik Budapest belterületén — természetesen a telekspekuláció által még meg nem fertőzött utcákban — öröktulajdonosa lenne egy-egy lakásnak, melyre kétszázötven korona évi kiadása volna. Ez a járuléka is 45 év múlva megszűnnék, amikor is a ház tehermentessé válik az amortizáció által. A választmány utasította a bizottságot, hogy a csoportok megalkotására nézve sürgős előterjesztést tegyen.

*** Sikkasztó adótárnok.** Tesszari tudósítónk írja, hogy az ottani adótárnokot Lemmer Sándort sikkasztás miatt letartóztatták. Lemmer 10700 koronát sikkasztott az adópénztárból. Sikkasztásait saját vallomása szerint már több éve üzi.

*** Több országos vásárt kérnek.** Bihar-Mezőkerekesztés község képviselőtestülete elhatározta, hogy kérelmet intéz a kereskedelmi miniszterhez az iránt, miszerint a f. évi szeptember 12-re eső országos kirakó és állatvásár helyett folyó évi december 5-én egy újabb országos vásár tartását engedélyezze. Kérlik to-

vábbá, hogy az évenként május 29-én és szeptember 12-én tartatni szokott orsz. kirakó és állatvásár helyett a jövőben évenként négy országos vásár tartását engedélyezze és pedig a március 12., június 21., szeptember 8. és december 8-ikát magában foglaló héten, mindenkor szerdán. A község megkereste Nagyváradi városát is, hogy a kért vásárokat engedélyezése ellen ne emeljen kifogást.

*** Kolozsvár város költségvetése.** Kolozsvár város jövő évi költségvetési előirányzatával már elkészült a számvevőség. A költségvetési előirányzat egy cseppet sem örvedetes, mert a községi pótdadó eszerint 64 százalékos lesz. Ugyanis a szerződések, átlagszámítások és kimutatások alapján számbavetett szükségleti és fedezeti előirányzatok végeredményei szerint a szükséglet főösszege 2138407 K., a fedezet főösszege 1654056 K., a hiány 484451 K. Ennek a hiánynak fedezetére 756576 K. állami adó arányában 64 százalékkal számítva 484208 K. községi pótdadót előirányoztak. A 64 százalékos pótdadó igénybevételével a költségvetés mérlege a következő: Szükséglet 2138507 K., fedezet 2138264 K., hiány 243 K.

*** Ot feleséges egyházelnök.** Londonból írják: Smith József, a Mormon egyház elnöke ellen ötszörös házasság miatt megindították a büntető eljárást. Ot feleségétől 53 gyermeke született. Mindegyik nevének külön házat bocsátott rendelkezésére. Schmithnek 50000 dollár évi jövedelme van.

*** Panasz egy naplopó ellen.** Bihar-diószegről most panasz érkezett az alispánhoz. Varga Imre teszi a panaszt, hogy az ottani szegények házában egy Terda József nevű ember nyer teljes ellátást, mint nyomorék munkaképtelen ember. A panaszos hosszú siralmas levelében Terdát haramiának nevezi, akitől retteg a szegények háza. Feljelentésében elmondja, hogy Terda nem nyomorék, csak színleli a sántaságot csak azért, hogy ne kellesse dolgoznia. Kéri az alispánt hogy az ügyben a szigorú vizsgálatot indítsa meg.

*** A polgári takarékpénztár tökéletesítése.** A polgári takarékpénztár igazgatósága legutolsó ülésében az alaptökének fél millió koronára való felemelését határozta el. Az igazgatóság a tökéletesítésére vonatkozó javaslatát, mely az intézet üzletágainak nagy arányú fejlődése következtében szükséges, a folyó hó 14-re e célra összehívandó rendkívüli közgyűlés elé terjeszti.

*** Elemelt 75 koronát.** Tarsoly Ferenc Nagyteleky utcai lakos asztalos mester panasolja, hogy tegnap hajnalba ismeretlen tettes az asztalos műhelyből nyíló iroda fiókját kifizésítve, onnan 25 koronát, majd pedig a bolt-helyiségnek udvarra nyíló ajtóit kifizésítve a boltba hatolt s ott a pénztár fiók fedelét felémelve mintegy 50 korona pénzt elloptott s a műhely utcára nyíló ablakán eltávozott. A tettes kézrekerítése iránt a nyomozás megindított.

IRODALOM.

A »Borromeus« kath. hiszónoklati havi folyóirat XX. évfolyamának 11. és 12. füzeté Pünkösöd után XVIII. vasárnapjától Pünkösöd utolsó vasárnapjáig közöl szent beszédeket. Dr. Mohl Antal v. püspök, győri nagyprépostól. Boromissa István apátkanonok, kalocsai plébános. Dr. Huszár Elemér budapest-vizvárosi lelkigazgatótól. Spuller Gyula garam-szőlősi plébános. Továbbá alkalmiakat: Ilosvay Lajos viski plébános. Horvath Lajos t. kanonok, győr-újvárosi plébános. Halotti beszédeket. Gerebenics Sándor szerkesztőtől. Keresztény tanítások. Nyolc boldogságról. Barilich Lőrinc győri nagyszemin. lelkigazgatótól. A tartalmas folyóiratot ajánljuk a lelkészkedő

papság figyelmébe és pártfogásába. Megrendelhető Győrött egész évre 8 koronáért.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Csütörtök:) A cserelányok új angol operett.
Péntek:)
Szombat: V. ik László, diszeldadás.
Vasárnap: A koldus gróf, operett.

Csereleányok.

Némely darabokat azért irnak meg, hogy legyen az igazgatónak mivel fűteni, ha kifogy a fa. Ezek közül kimélte meg a véletlen a Csereleányokat s a véletlen nem kimélte meg Nagyváradot. Itt is elő kellett adni a Csereleányokat.

A darab előkelő helyet foglal el a dramatizált ostobaságok közt. Az ember nem tudja, kin csodálkozzék; azon-e, a ki megírta, vagy a közönségen, a melynek be lehet adni?

Meséje egy csomó átöltözködés férfiruhából szoknyába és fordítva. Humora mélyen alant járó szellemeskedés. Zenéje üres. Ötletei miatt röpülnie kellene a szerzőnek. Szóval a darab nagyszerűen megfelelne valami fővárosi kültelki bódének, de a művészethez abszolúte semmi köze.

Amit segíthetett rajta az előadás, azzal lendítettek rajta valamit színészeink. *Palásthy* nek elég volt szömérmes arccal megjeleni a leányruhában s kitört a harsogó derűtség. Mókáival állandó jó kedvet tudott vinni az előadásba. Hasonlóképp a kacagtatás terén ért el nagy sikert T. Pogány Janka is a darab szellemének illetőleg szellemtelenségének megfelelő vaskos humorral.

Dobsa Margit tánca általános feltűnést keltett. A mekkorát tudott bicsaklani szereptudásban, ellenkezőleg akkora volt a sikere táncban. Mesés könnyedséggel, bámulatos ritmussal táncol, tánca csupa tűz és graciositás. Kimondhatják, hogy ilyen sikkes táncosnője a társulatnak még nem volt. Táncainak egyedül van nagyobb értéke az egész darabban.

Károlyi Leona pajkos tüzzel játszott, bár énekének nem jutott hálás tér. *Lányi Edith* és *Haraszthy Mici* kedvesen, sikkesen adtak két fiatal leánykát. *Bérczi Gyula*, *Hajnal György*, *Toronyi, Oláh* és *Fehér kis* szerepekben próbálták kirántani a darabot a kátyuból, de biz az csak ott maradt.

Az igaz, hogy oda is való. —r.

Csereleányok II-odszor. A »Csereleányok« című operettnek ma lesz a II-ik előadása a Szigligeti Színházban. A főszerepeket ugyanazok játsszák, akik a premieren, úgy mint *Károlyi Leona*, *Lányi E.*, *Haraszthy M.*, *Dobsa, T. Pogány, Simon M.*, *Palásthy, Toronyi, Bérczi, Oláh, Hajnal* stb.

Vig özvegy című nagyhatású bájos mikájú új operettre erősen készül a színház személyzete, naponta folynak a próbák s az igazgató a »Vig özvegy« operetthez teljesen új diszleteket készített. Bpsten nem különben teljesen új montenegrói gyönyörű jelmezeket. A darab bemutató előadását egy napra tervezi a színház igazgatója a budapesti magyar színház bemutató előadásával.

A kis tiszteletes. Barriának az »Egyenlősége« szerzőjének bájos darabja »A kis tiszteletes« című angol vigjáték lesz a színház legközelebbi premiéréje, a mely teljesen készen várja a jövő heti premierjét.

EGYESÜLETEK.

Szacsavayták gyűlése és ünnepi estélye. A Szacsavay Imre asztaltársaság folyó hó 2-án kedden este 8 órakor, a Bazar-vedéglőben levő helyiségében a Szacsavay Imre vértanú szobrára, az asztaltársaság által készített bronz koszoru ügyében igen látogatott gyűlést tartott, melyen részt vett Margó Ede szobrász művész is, kit igaz magyar barátság-gal, hazafiai szeretettel és lelkesedéssel ünnepezték az asztaltársaság. A gyűlésen és ünnepélyes estélyen jelen voltak: Dr. Halász Lajos orsz. képviselő elnök, Zboray Gyula társelnök, Nagy János alelnök, Katona Mihály jegyző, itj. Jó Ferenc pénztáros, Kiss Dávid ellenőr, Kezdődy Gyula gazda, Barabás Szilveszter, Bencz Gyula, Borbély Márton, Kezdődy Géza, Oláh József, Pelley Sándor, Tátray Sándor, Tóth Kálmán, Tűzkő István, Ujlaky István, Winkler Adolf és Patta Ferenc bizotts. társasági tagok. Elnök az ülés megnyitása után bemutatta Margó Ede művészt a Szacsavay-szobor alkotóját, kit az asztaltársaság tagjai lelkes éljenzéssel fogadtak, s felkérte őt, hogy tájékoztassa az asztaltársaságot, hogy egy bronz koszorut körülbelül mennyiért lehetne előállítani. Viszont Margó Ede szobrász is kérte az asztaltársaság véleményét, hogy körülbelül mily összeg keretében illeszthetné ezt bele csak a koszoru előállítását, mert a mintázat díjtalanul hajlandó végezni, a társaságnak tekintve hazafias és humánus céljait. Azonban mivel látja, hogy az asztaltársaság egy ily díszes koszoru kivételére, mely a szobornak is megfelelő, anyagi eszközökkel nem rendelkezik, kijelentette, hogy valami csinos babér csokrot, palmaággal, tervez a szobor talapzatára. Az est folyamán Katona Mihály hálás köszönetet mondott a művészeknek, hogy a szobor talapzatára az ő versének egyik sorát; »Csak egy tollvonás volt bűne« — választotta. Margó Ede belépett az asztaltársaság tagjai közzé.

MULATSÁG.

Kolon a Legényegyletben. Az ősz beálltával megkezdődnek a kolon esték. A *Katholikus Legényegyletben Herlicska* Nándor, okleveles táncitanító folyó hó szeptember 20-án nyitotta meg tánciskoláját. A táncfolyamra naponta iratkozhatnak az egyesület gondnokánál az egyesület tagjai, vagy akik tagok gyanánt jelentkeznek, valamint derék iparos és kereskedő családjaink leányai. Táncraítás hetenként háromszor lesz, még pedig kedden, csütörtökön és vasárnap a felnőtteknek este 8—10-ig október 1-től az iskolás gyermekeknek 5—7-ig az egyesület nagytermében. A táncolon a tanult darabok bemutatásával november végén fog befejeződni. Egyéb felvilágosítás az egyesületben nyerhető.

Igazságszolgáltatás.

Notórius tolvajcsalád. Aradban, Biharban egyaránt hírhedt lopásairól a Lakatos cigány familia. Lopnak mint a poc. Anyai furianggal, ravaszággal és leleményességgel végzik gonosz mesterségüket, hogy az ember, mikor egy-egy büntető tárgyalás nagy ügygyelbajjal egyik-másik lopásuk tekervényes szálait apróra kibogozza, szinte ámulva kérdi önmagától: gaztett-e ez, avagy — művészet? Óvatosságuk révén nehéz őket minden esetben rajta csipni, de határt nem ismerő vakmerőségük olykor mégis az igazságszolgáltatás kezébe adja őket. Ilyenkor aztán tömegesen ülnek a vádlottak padján, mint tegnap is öten, Lakatos Józsefné és négy felnőtt leánya. Ketten nem voltak megidézhetőek a fő tárgyalásra, mert tar-

tózkodásuk helyét nem tudta a hatóság kipuhatolni.

A hírhedt familia ugyanis ez év tavaszán P. N. Káránd köz-égben turtangos módon Krecsun Juon és neje lakásából, egy bezárt ládából 960 korona készpénzt lopott el. A háza edény eladás örven jutottak be. Ott aztán ketten a tornácra addig foglalkoztatták a házbelieket, míg a többiek a műveletet végrehajtották. A kir. törvényszék a két vádlott közül Lakatos Józsefnét és Lakatos Zsófit fejenként két és fél évi fegyházra, Lakatos Verát egy évi börtönre, a másik kettőt: Sztojka Marit és Lakatos Angelát pedig másfél évi börtönre ítélte Lakatos Agnes és Lakatos Sándorné meg nem jelent vádlottak ellen tartózkodásuk helyének kiderítéséig az eljárást a kir. törvényszék felfüggesztette. Az elítéltek felebbezték.



REGÉNYCSARNOK.



A titok.

— Bűnügyi regény. — 23.

Irtá: Fergus Hume.

— Angolból. —

— Nem, erről szó sincs! — csattant föl Brian hevesen — de vannak bizonyos körülmények, amelyek gátolnak abban, hogy magamat védjem.

— Ez örült beszéd! — válaszolta Calton vállat vonva; — mintha bizony lehetnének oly körülmények, amelyeket számba kellene venni, ha a nyakunkról van szó! De mindegy: annál jobb szeretem; ha nehezen megy a dolog, annál nagyobb lesz az érdem, ha sikerül. Most pedig felelni fog néhány kérdésemre.

Az ügyvéd elővette jegyzőkönyvét és jegyzeteket csinált, miközben faggatta Briant.

— Mindenekelőtt, — kérdezte, — azt mondja meg, hol volt csütörtökön éjjel a gyilkosságot megelőzőleg?

— Erre nem felelhetek.

— Oh, hogyne felelhetne! Tehát: a tizenegy órai vonattal jött be a városba St-Kildából, — Tizenegy óra husz perckor jöttem be — javította ki Brian.

— Helyes, — bólintott az ügyvéd. — S aztán hova ment?

— A vonaton találkoztam Rollestonnal és vele kocsin — klubba mentem.

— Melyik klubba?

— A Melbourne-klubba.

— És aztán?

— A klubban kártyáztam.

Hány óráig?

— Nehány perc hiányozhatott éjfél utáni egy órához, mikor elmentem a klubból.

— S ekkor természetesen hazament?

— Nem.

— Tehát? . . .

— Sétálni mentem.

— Sétálni? . . . A Collins-utcán?

— Azon.

— Bizonyára találkozni akart valakivel?

— Ezt nem mondtam.

— Tudom; de fiatal emberek nem szoktak céltalanul kóborolni éjfél után az utcákon.

— Ideges voltam és sétálni akartam.

— Valóban? S ha már csakngyan sétálni akart, miért ment a poros, piszkos, forró utcák felé, mikor hazafelé menet utba kellett ejtenie a Fitzroy-parkot, amelynél szebb sétátér nincs egész Melbourneban . . . Ez tehát nem állhat meg; ellenben azt hiszem, hogy önnek találkozója volt valakivel.

— Hát igaz; nem tagadom.

— Na lássa! Férfi vagy nő volt az illető?

— Azt nem mondhatom meg.

— Akkor magamnak kell kitalálnom.

— Az bajosan fog menni.
— Miért?
— Mert nem tudja, hol keresse a nyomát.
— Egy bizonyos, — mondta Calton határozottan, — hogy csakis nőri lehet szó: mert, ha férfi lenne az illető, ön nem titkolná ezt a találkozót . . . Nos, ki az nő?

Brian félrefordította az arcát és nem felelt.

— Nézze, Fitzgerald, — kérlete őt Calton, — én is tudom, hogy a fiatal emberek nincsenek fábol; tudom azt is, hogy ön, mint vőlegény, véghetetlenül restelli ezt a dolgot . . . de ebben az esetben a feje forog kockán és nem szabad haboznia. Nos, mi annak a nőnek a neve?

— Nem mondhatom meg.

— Ah, tehát tudja?

— Nos, igen: tudom.

— És nem akarja megmondani?

— Nem.

Calton nem erőltette a dolgot; egyelőre eleget tudott: először, hogy Fitzgeraldnak találkozója volt, s másodsor, hogy egy nővel találkozott. Most más irányban kutatott és azt kérdezte;

— Mikor látta Whytet utoljára?

Brian nagy felindulással felelte:

— Részegen láttam a skót templom mellett.

— Micsoda! Hát ön kiáltotta oda a bérkocsit?

— Én, — felelte Brian kissé habozva, — én voltam.

Calton meghökkenve nézett barátjára; az eset kezdett bonyolódott és a hurok szorosabbra húzódtott Brian körül.

— E szerint, — kérdezte, — igaz, amit az ujságok irtak?

— Részben.

— Ah, — sóhajtott Calton megkönnyebbülve, — akkor hát még van remény.

Majd hangosan tovább kérdezte Briant:

— Ön nem is ismerte meg Whytet, midőn ittasan találta a földön a skót templom mellett?

— Nem: ha megismertem volna föl se emeltem volna.

— De később, persze, mégis ráismert?

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, október 3.

Osztrák hitelrészvény	— — —	678—
Magyar hitelrészvény	— — —	796—
Leszámitoló bank	— — —	506—
Rimamurányi	— — —	525—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	— — —	670—
Közuti vasut	— — —	594—
Városi villamosvasut	— — —	327-50

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, október 3.

Buza okt.	— — —	14 32 —	14 34
Rozs okt.-re	— — —	12 36 —	12 38
Tengeri ápt. 1907	— — —	12 96 —	12 98
Zab apr.-ra	— — —	— — —	92 78
Bepoza aug.-ra	— — —	24 20 —	24 40

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 t. okt. 3-án.

Magyar aranyáradék 4%	— — —	112-50
Magyar koronaráradék 4%	— — —	99-90
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	84-20
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	94-50
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	90—
Magyar gyermekny. sorsjegy-kölesön	— — —	208
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — —	154-50

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUOSKICS GYULA.

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár,“
Moskovits Farkas és Társa
 ajánlja

elsőrendű kézimunka

cipő és csizma



készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok,

bábi meghívók,
táncrendek, étlapok,
naplók,
palackfeliratok,
névjegyek.

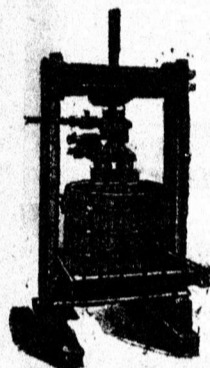
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok
raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik
tanulónak
a Szent László nyomdában.

URSUS



borsajtó a legkötele-
sebb, szabadalmazott
**acélgerenda-
szerkezettel.**

Felső nyomással, 3 át-
tétellel.

Honi"gyártmány!

A legmagasabb nyomásképeséggel.
A törköly egy darabban távolítható el.
A must a vassrészekkel nem érintkezik,
ezáltal a bor megfeketedése ki van zárva.
Könnyű kezelés kevés munkaerővel.

TÓTH GYULA, Debrecen.

Arlap ingyen és bérmentve.

A folyó évi kolozsvári gazdasági kiállításon,
díszoklevéllel kitüntette.

Képviselet és raktár:

KUGLER ALBERT-nél,
Nagyvárad.



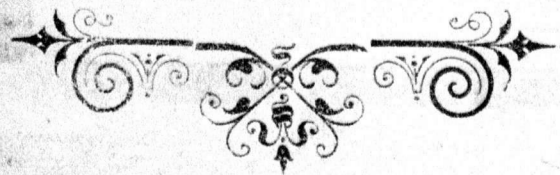
HIRDETÉSEK

jutányos árban

felvétetnek a

"TISZÁNTÚL"

kiadóhivatalában.



1904 Szt. Louisi világiállítási legfőbbérem, Grand Prix

Kérjen csak **Globusz** fém-tisztító kivonat

Globusz véd-jeggyel a vörös csikban

Legjobb találmány

csak valódi csomagolású Globusz a vörös csikban

mert sok rossz utánzás történik.

Egyedüli gyáros: Fritz Schulz jun. rt. Lipcse és Eger

A hágói uton

16 holdas szőlő

gyönyörű fekvésű, kisebb parcel-
lákban **eladó.** Értekezhetni

Dániel Lajosnál,

Lukács György-utca 7. szám.

Eladó kádak.
Bugyi Sándornál több külön-
böző nagyságu
nyomó-kád
eladó. Venni szándékozók
a fugyivásárhelyi szőlőhegyen
a kádakat megtekinthetik.

Keresztény uriasszony

jogász fiával két bútorozott szobát
keres teljes ellátással.

**Ajánlatok a kiadóhivatalba
kéretnek.**

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Értesítjük, hogy **izzólámpa körtéket** készítenek, melyek legolcsóbb árú kaphatók. A **sima izzólámpa** ára darabonként 72 fillér, ha a gyár (matt) címes izzólámpák és mindenféle izzólámpa különlegességeit, ugyanazok kárteli áron kaphatók. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyár-
gyánként 15 watt fogyasztással.

Csillárok, és **villamosmotorok** eredeti gyári
vilámpák árak mellett

kaphatók a villamos művezetőség elvállalja

villamosvilágítási

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, lámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünköt idegenbe
hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű

BÚTOROKAT

gyári árban kezeség mellett a

Magyar Műbutorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető **PORJESZ HERMAN**

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata
Kívánatra tervek és költségvetések - Telefon 421 szám.